

EAPTI GPTIM (MFHEA: 2014 – FHI - 020)
European Accredited Psychotherapy Training Institute -
- Gestalt Psychotherapy Training Institute Malta

**Promena fenomenološkog iskustva klijenata
sa tegobama anksioznosti i paničnih napada
nakon gestalt psihoterapijskog rada
(Doktorska disertacija)**

Mentorke:

Dr. Emilija Stoimenova Canevska

Dr. Lidija Pecotić

Doktorand:

Mira Stojanović

Februar 2024.

Kontekst istraživanja

-Kovid pandemija

-Potreba za većim brojem istraživanja u psihoterapiji.

-Teorijska i metodološka pozadina geštalt psihoterapije i njen pristup analizi ljudskog doživljajnog iskustva, kroz egzistencijalističko-fenomenološki stav .

Sadržaj prezentacije

1. Razmatranje osnovnih pojmova iz teorijskog dela (pojam fenomenologije i fenomenološkog iskustva, pojam promene u psihoterapijskom radu, anksioznost i geštalt psihoterapijski pristup radu)
2. Metodologija istraživanja
3. Prikaz najvažnijih rezultata
4. Zaključci

Fenomenološko iskustvo

Zanimao nas je telesni i psihološki doživljaj simptoma anksioznosti i paničnih napada i njihova interpretacija od strane klijenata pre i nakon psihoterapijskog rada.

Promena o kojoj govorimo u ovom radu

Promena o kojoj govorimo u ovom radu odnosiće se na rezultate sa primenjenih psiholoških mernih instrumenata pre i nakon geštalt psihoterapijskog rada na uzorku istraživanja.

Takođe, mislimo i na promenu doživljaja tegoba anksioznosti koju smo utvrdili polustrukturiranim intervjuom pre i nakon geštalt psihoterapijskog rada sa određenim brojem ispitanika iz slučajnog uzorka.

O anksioznosti i paničnim napadima u geštalt psihoterapiji

Prema Perlsu anksioznost je uzbuđenje bez podrške (Perls, 1951).

Panični napad se doživljava kao diskontinuitet u kontinuumu iskustva.

Ukoliko se pozadina uzdrma, organizam i *self* u akciji su suspendovani. Figuri nedostaje pozadina, tako da smisao, značenje i aktivnost ne mogu biti nastavljeni. Rezultat je strah, naročito strah od smrti.

Istraživanja o tretmanu anksioznosti

Studija 2018. godine

Herera, Mstibovski, Roubal i Brownell donose rezultate koji ukazuju na efikasnost geštalt psihoterapijskog pristupa u prevazilaženju anksioznosti.

Nivo anksioznosti je redukovan (redukcija na nivou telesnih simptoma) nakon geštalt psihoterapijskog rada.

Pilot istraživanje koje je prethodilo istraživanju u okviru ove teze

Pilot istraživanje 2021.

U istraživanju sprovedenom u okviru specijalističkih doktorskih studija EAPTI GPTIM istraživači Stojanović, Tasevska, Stefanović, došli smo do podataka o promeni iskustvenih doživljaja ispitanika sa tegobama anksioznosti nakon devet geštalt psihoterapijskih seansi.

Metodologija istraživanja

Zbog složenosti fenomena kojima se bavimo u opštem metodološkom pristupu **odlučili smo se za *mix method***

Kvazieksperimentalni pristup za kvantitativni deo istraživanja

i za polustrukturirani intervju i IFA metodu u kvalitativnom delu istraživanja.

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada je traganje za promenom u iskustvenim fenomenološkim doživljajima klijenata sa tegobama anksioznosti i paničnih napada nakon geštalt psihoterapijskog rada.

Istraživačko pitanje

Da li postoji i kakva je promena fenomenološkog iskustva klijenata sa tegobama anksioznosti i paničnih napada posle geštalt psihoterapijskog rada?

Uzorak

Uzorak je formiran u periodu **od septembra 2021. do januara 2023.** godine.

-60 ispitanika (8 muškaraca i 52 žene, prosečna starost ispitanika je 36 godina) sa tegobama anksioznosti i paničnih napada.

Deset koleginica geštalt psihoterapeutkinja učesnica u istraživanju iz EAPT I SEB su među primljenim novim klijentima kroz primenu GAD 7 skale za procenu nivoa anksioznosti odredile koji ispitanici će biti u uzorku.

Posle formiranja **prigodnog uzorka formirali smo i slučajni uzorak** od pet ispitanika sa kojima smo radili dubinski intervju.

Hipoteze istraživanja

- Hipoteza H0: Doći će do razlike u nivou anksioznosti kod ispitanika pre i nakon 10 geštalt psihoterapijskih seansi.
- Hipoteza H1: Doći će do nižeg nivoa anksioznosti na skali GAD 7 posle 10 geštalt psihoterapijskih seansi.
- Hipoteza H2: Doći će do promene doživljaja telesnih i psiholoških simptoma merenih BAI skalom nakon 10 geštalt psihoterapijskih seansi.
- Hipoteza H3: Doći će do promene rezultata na skali TELO nakon deset geštalt seansi psihoterapijskog rada.
- Hipoteza H4: Doći će do promene rezultata na skali MIŠLJENJE nakon deset seansi geštalt psihoterapijskog rada.
- Hipoteza H5: Doći će do promene rezultata na skali S(SVN) ili proaktivnost nakon deset seansi geštalt psihoterapijskog rada.
- Hipoteza H6: Doći će do promene rezultata na skali PRIPADANJE nakon deset seansi psihoterapijskog rada, rezultati na ovoj skali će biti viši u fazi retestiranja u odnosu na fazu pretestiranja.

- Hipoteza H7: Doći će do promene rezultata na skali SNAGE nakon deset seansi psihoterapijskog rada, rezultati na ovoj skali će biti viši u fazi retestiranja u odnosu na fazu pretestiranja.
- Hipoteza H8: Doći će do promene u fenomenološkom doživljaju funkcionisanja ispitanika/klijenata nakon deset seansi geštalt psihoterapijskog rada procenjene na ajtemima upitnika za procenu promene nakon psihoterapije.

Pretpostavke su

Očekivali smo da će doći do promene u fenomenološkom doživljaju tegoba anksioznosti i paničnih napada kod naših klijenata/ispitanika nakon deset seansi geštalt psihoterapijskog rada.

Očekivali smo da će klijenti u kvalitativnom istraživanju umeti da opišu promenu doživljaja telesnih, psiholoških simptoma, da će opisati značajne geštalt psihoterapijske intervencije.

Pretpostavka je bila i da će očekivanja od psihoterapijskog procesa biti zadovoljena u određenoj meri kod klijenata/ispitanika nakon deset seansi psihoterapijskog rada.

Varijable istraživanja

Zavisne:

- Telesni simptomi-operacionalizuje se skorom na BAI skali
- Psihološko stanje klijenata/ispitanika -operacionalizovano je kroz dobijene skorove korišćenih mernih instrumenata(GAD 7,BAI,BOL,Upitnik za procenu promene nakon gestalt psihoterapije).

Intervenišuća:

- Geštalt psihoterapijski rad (intervencije dogovorene i usklađene, „nezavisne” od ličnog stila terapeuta u radu, a svi terapeuti pripadaju istoj školi).

Kontrolna:

- Ispitanici nemaju prethodnog terapiskog iskustva

Instrumenti korišćeni u istraživanju

Za instrument GAD 7 General Anxiety Scale 7 – Test za procenu generalizovane anksioznosti

Za BAI skalu – Bekov inventar anksioznosti –

Za Test bazičnih oslonaca ličnosti BOL –sastoji se od **skala koje indikuju doživljaj bazičnih oslonaca**: telo, mišljenje, prihvatanje, svrha (proaktivnost) i skali snage.

Upitniku za Procenu promene nakon psihoterapije.

Geštalt psihoterapijski rad

U psihoterapijskom radu geštalt psihoterapeuta odlučili smo se za listu mogućih koraka u intervenisanju kako bi u nekoj meri kontrolisali lični stil terapeuta s obzirom na to da je broj seansi za praćenje klijenata bio ograničen.

Lista intervencija u geštalt psihoterapijskom radu

1. Osveščivanje telesnog uzbuđenja i njegovo razgraničavanje od doživljaja straha
2. Podizanje nivoa svesti o emocionalnom reagovanju
3. Razgraničenje telesnog reagovanja i kognitivne obrade doživljaja
4. Primena tehnika rada na telu i tehnika bivanja u 'sada i ovde'
5. Paradoksalne intervencije, davanja podrške za bivanje u iskustvu anksioznosti uz novo zajedništvo nastalo kroz radni terapijski savez, da ispitanik/klijent nije usamljen i sam u iskustvu koje preživljava
6. Savetodavni rad (podrška za podnošenje neizvesnosti, korekcija ishrane, fizička akt.)
7. Jačanje organizmičke samoregulacije ispitanika/klijenata kroz osveščivanje potreba
8. Rad na osveščivanju „negativnih” introjekata koji osujećuju uzbuđenje kontakta
9. Vraćanje dela moći i samopodrške klijentu kroz osveščivanje i poštovanje sopstvenih telesnih granica, primenu dnevne rutine i dobre organizacije vremena.

Metode obrade podataka

Statistička metoda koja je korišćena kako bi se uporedio nivo anksioznosti i paničnih napada kod ispitanika pre i nakon dejstva psihoterapijske intervencije **je *T-test za uparene uzorke***, kao i druge statističke metode koje su bile procenjene kao adekvatne po dobijanju rezultata.

Rađena je deskriptivna statistika i analiza ajtema ali u funkciji vremena ove prezentacije ona ne može biti prikazana.

Rezultati ***dubinskog intervjua*** u slučajnom uzorku od pet ispitanika analizirani su na način koji je podrazumevan primenjenom ***IFA metodom***.

Faze istraživanja i vremenski okvir

Istraživanje sprovedeno u periodu od septembra 2021. do marta 2023.godine

Pripremna faza

Faza pre-testiranja

Faza deset seansi geštalt psihoterapijskog rada

Faza retestiranja

Faza obrade i analize dobijenih rezultata, prikaz rezultata istraživanja

Etički okvir i resursi istraživanja

Svi učesnici istraživanja su adekvatno i detaljno upoznati sa svrhom istraživanja.

Imali su priliku da potpišu obrazac informisane saglasnosti učešća u istraživanju.

Omogućeno im je da se informišu o toku istraživanja u određenim fazama, kao i da odustanu od istraživanja ukoliko za to imaju lične razloge. Ovo se odnosi i na koleginice psihoterapeutkinje i na ispitanike/klijente iz uzorka.

Etički dobra strana našeg istraživanja je timski rad i saradnja većeg broja koleginica i kolega na ovom projektu.

Da ne bi došlo do preklapanja uloga u toku istraživanja, raspodelili smo uloge u fazama istraživanja i time obezbedili deo objektivnosti pristupa radu.

Rezultati

Prikaz rezultata kvantitativnog dela istraživanja

Sve hipoteze u okviru kvantitativnog dela istraživanja su potvrđene kao i nulta hipoteza koja glasi:

H0: Doći će do razlike u nivou anksioznosti kod ispitanika pre i nakon 10 geštalt psihoterapijskih seansi.

Ono što je najznačajnije u rezultatima sledi:

Rezultati na GAD 7

Raspodela odgovora ispitanika na GAD7								
Tvrdnja	Pre terapijskog tretmana				Posle terapijskog tretmana			
	uopšte nije bilo prisutno	malo izraženo ili retko	mного izraženo ili često	veoma mnogo izraženo, bilo je skoro nepodnošljivo	uopšte nije bilo prisutno	malo izraženo ili retko	mного izraženo ili često	veoma mnogo izraženo, bilo je skoro nepodnošljivo
Osećaj nervoze, anksioznosti ili da sam na ivici	0	7	25	28	8	44	8	0
Nisam mogao/la da prestanem da brinem ili da kontrolišem brigu	0	0	21	39	23	33	4	0
Brinem preterano o različitim stvarima	0	0	31	29	11	40	9	0
Imao/la sam poteškoće da se smirim	0	0	20	40	12	42	6	0
Bio/la sam toliko nervozan/a da mi je bilo teško da sedim mirno	0	5	44	11	15	45	0	0
Bilo me je lako razdražiti ili iznervirati	0	0	31	29	5	50	5	0
Osećao/la sam strah kao da bi se nešto jako loše moglo desiti	0	0	20	40	2	52	6	0

Rezultat sa T–testa uparenih uzoraka na GAD 7

Postoje statistički značajne razlike, $t(59) = 51.59$, $p < .001$, i da su rezultati na skali GAD7 u proseku viši u fazi pretestiranja ($M = 17.35$; $SD = 1.51$) nego u fazi retestiranja ($M = 6.38$; $SD = 1.54$) .

Na taj način potvrđujemo H1 koja glasi: Doći će do nižeg nivoa anksioznosti na skali GAD 7 posle 10 terapijskih seansi.

Rezultati na BAI skali

Tabela 1. Nivo anksioznosti (BAI skala) – pretestiranje i retestiranje

Nivo anksioznosti	Merenje – broj ispitanika u dij. kategorijama	
	Predtestiranje	Retestiranja
Minimalna	0	7
Blaga	2	27
Umerena	30	26
Teška	28	0

T-test uparenih uzoraka korišćen je da se ispita da li postoje statistički značajne razlike u rezultatima na skali anksioznosti pre i nakon testiranja (predtestiranje i retestiranje).

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike, $t(59) = 22.65$, $p < .001$, i da su rezultati na skali anksioznosti u proseku viši pre testiranja ($M = 30.02$; $SD = 7.89$) nego nakon testiranja ($M = 11.90$; $SD = 5.75$) (Tabela 34).

Na osnovu sprovedene analize i predstavljenih rezultata potvrđujemo Hipotezu 2 koja glasi: Doći će do promene doživljaja telesnih i psiholoških simptoma merenih BAI skalom nakon 10 geštalt psihoterapijskih seansi.

Rezultati sa testa BOL

Skala BOL	Merenje	n	M	SD	t	p
Telo	Predtestiranje	60	74.13	6.35	-10.32	< .001
	Retestiranje	60	87.85	9.91		
Pripadanje	Predtestiranje	60	82.72	9.55	-2.01	.049
	Retestiranje	60	84.33	7.49		
Mišljenje	Predtestiranje	60	77.37	4.48	-9.59	< .001
	Retestiranje	60	83.17	5.29		
Proaktivnost (SVN)	Predtestiranje	60	96.70	9.56	-8.55	< .001
	Retestiranje	60	101.20	9.16		
Snaga	Predtestiranje	60	330.92	2.37	-13.07	< .001
	Retestiranje	60	356.55	18.46		

Vidimo **da su rezultati pokazali da postoje statistički značajne razlike**, $t(59) = -10,32$, $p < .001$, i da su rezultati **na skali Telo** u proseku niži u fazi pretestiranja ($M = 74.13$; $SD = 6.35$) nego u fazi retestiranja ($M = 87.85$; $SD = 9.91$) **i da nakon geštalt psihoterapijskog rada naginju ka središnjim vrednostima, što je mera funkcionalnosti osobe.**

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike, $t(59) = -2.01$, $p = .049$, i da su rezultati **na skali Pripadanje** u proseku niži u fazi pretestiranja ($M = 82.72$; $SD = 9.55$) nego u fazi retestiranja ($M = 84.33$; $SD = 7.49$) **i da nakon geštalt psihoterapijskog rada naginju ka središnjim vrednostima, što je mera bolje funkcionalnosti osobe.**

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike, $t(59) = -9.59$, $p < .001$, i da su rezultati **na skali Mišljenje** u proseku niži u fazi pretestiranja ($M = 77.37$; $SD = 4.48$) nego u fazi retestiranja ($M = 83.17$; $SD = 5.29$) i da **nakon geštalt psihoterapijskog rada naginju ka središnjim vrednostima, što je mera funkcionalnosti osobe.**

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike, $t(59) = -8.55$, $p < .001$, i da su rezultati **na skali Proaktivnost** u proseku niži u fazi pretestiranja ($M = 96.70$; $SD = 9.56$) nego u fazi retestiranja ($M = 101.20$; $SD = 9.16$) **i da nakon geštalt psihoterapijskog** rada naginju ka središnjim vrednostima, **što je mera bolje funkcionalnosti osobe.**

Rezultati su pokazali da postoje statistički značajne razlike, $t(59) = -13.07$, $p < .001$, i da su rezultati **na skali Snage** u proseku niži u fazi pretestiranja ($M = 330.92$; $SD = 2.37$) nego u fazi retestiranja ($M = 356.55$; $SD = 18.46$) (Tabela 8) **i da nakon geštalt psihoterapijskog rada naginju ka središnjim vrednostima, što je mera funkcionalnosti osobe.**

Naše hipoteze H3,H4,H5,H6 su ovim potvrđene. Najznačajniji je podatak dobijen na skali SNAGE koji predstavlja ukupnu funkcionalnost osobe i taj je rezultat nakon psihoterapijskog rada statistički značajan i time je naša hipoteza H7 potvrđena.

Raspodela odgovora ispitanika na upitniku Procena promene nakon terapije

Tvrdnja	Skala Procena promene nakon terapije				
	To se uopšte ne odnosi na mene	To se u manjoj meri odnosi na mene	To se umereno odnosi na mene	To se prilično odnosi na mene	To se potpuno odnosi na mene
Moja životna situacija i način života se promenio tokom i psihoterapije.	9	19	17	4	11
Promenio sam se kao osoba u toku terapije.	0	15	24	7	14
Osobe iz mog okruženja me opažaju i doživljavaju drugačije.	0	12	14	33	1
Moja očekivanja od psihoterapije su ispunjena.	0	0	6	32	22
Problemi zbog kojih sam došao su u velikoj meri razrešeni.	0	0	5	45	10
Neki događaji van terapije su uticali pozitivno na mene.	0	12	36	11	1
Imam dobre posledice od učestvovanja u psihoterapiji.	0	4	0	51	35

Došlo je do statistički značajne promene u doživljaju simptoma anksioznosti kod ispitanika iz našeg uzorka i do nje je došlo nakon geštalt psihoterapijskog rada.

Shodno tome naša nulta hipoteza je u celosti potvrđena.

Naši klijenti nisu imali iskustva u prethodnom radu na sebi u psihoterapiji. U tom smislu rezultat je pročišćen od mogućeg interferiranja sa predznanjem ispitanika i drugom vrstom podrške u ovom smislu.

Rezultati kvalitativnog dela istraživanja

Polustrukturirani intervju i analiza podataka - ***IFA metodom***

Podaci su prikupljeni na način trećeg pristupa posmatranja sa participacijom primene polustrukturiranog intervjuja (Vilig, 2016) koji podrazumeva jednu fazu prikupljanja podataka i jednu fazu analize podataka.

Polustrukturirani intervju sa unapred zadatom agendom vođen je u pretest i retest fazi.

Šablon po kome su prikazivane teme po K. Vilig (Vilig, 2016)

Lista glavnih tema pretest i retest faza

	Doživljaj Telesnih simptoma	Doživljaj psihološk. simptoma	Okidač za dolazak na terapiju	Očekivanje od psihoterapije	Značajno Iskustvo psihoter. procesa
Pretest faza	Nepredvidiv. Strah Grč Strah od smrti Umor Zakočenost	Iscrpljenost Povlačenje Kuća nije sig.mesto Pustoš Briga	Odluka da se pomogne sebi Pomoći porod.	Razumevanje Doživljaja Funkcionalno opet Vraćanje u svoju kožu	
Retest faza	Drugačiji dož. Nema bega Bolji osećaj Ništa strašno Neću umreti	Prihvatanje Ponovo prež. Neću umreti Nada Razumevanje			Razgraničenj e značenja uzbuđenja Promena u stavu Poštovanje granica

Diskusija

Prema Milanu Latasu, bez obzira na psihoterapijski modalitet s kojim se pristupa radu, opšta je preporuka da pacijenti treba da budu edukovani o svom poremećaju i ohrabreni da se suoče sa svojim strahovima (Latas, 2016).

Prema B. Mileru geštalt psihoterapija nije savetovanje i razmena, ali ako procenimo da je za klijenta hranljivo da delujemo savetodavno u smislu podizanja nivoa svesti o kvalitetu i načinu njegovog življenja, imamo pravo da u cilju prevazilaženja tegoba u kojim je naš klijent delujemo savetodavno (Miler, 2019).

Osveščivanjem uzbuđenja u psihoterapijskom procesu **oduzimamo snagu strahu u kognitivnoj sferi.**

Kroz pružanje podrške osvešćenom uzbuđenju, koje svoju telesnu manifestaciju ima i u ritmu disanja **podržava se uzbuđenje u otvorenosti za novinu iskustava** koja ispitanike/klijente uvode u stanje anksioznosti.

Kroz kvalitetan radni savez i osećanje podrške koju dobijaju u terapijskom radu, **ispitanici ne ostaju usamljeni u iskustvu novine** (konfuzije figura koje se pojavljuju u anksioznosti i dezintegracije pozadine kod paničnih napada) koja je uslov nastanka anksioznosti.

Naš cilj je bio stvoriti spremnost za prihvatanje uzbuđenja, poverenje da organizam može sebe da reguliše bez obzira na novinu i neizvesnost u kojoj se nalazi.

Briga, razumevanje i prihvatanje od strane terapeuta omogućavaju klijentima da internalizuju pozitivne poruke i uđu u proces promene, odnosno razviju uvide i prošire nivo svesnosti.

Ta važnost kvaliteta radnog saveza i odnosa poverenja jedan je od kamena temeljaca geštalt psihoterapijskog rada.

Zaključak

Cilj istraživanja o utvrđivanju promene u fenomenološkom doživljaju tegoba anksioznosti i paničnih napada ispitanika/klijenata nakon deset seansi u geštalt psihoterapijskom radu je postignut. Po sveobuhvatnom pogledu na rezultate našeg istraživanja, geštalt psihoterapijski rad dovodi do podizanja nivoa rezilijentnosti klijenta, do povećane funkcionalnosti i njihove bolje integracije.

Promene su se dogodile, iako se one ne mogu pripisati samo geštalt psihoterapijskom radu zbog niza mogućih faktora koji su uticali, a koji u ovom istraživanju nisu bili kontrolisani. Ipak, evidentno je da je do promena došlo nakon geštalt psihoterapijskog rada.

Klijenti/ispitanici u toku terapijskog procesa preokvirili su značenje doživljaja tegoba. Promenjen je narativ opisivanja tegoba **od doživljaja koji je ilustrovan frazom:**

'umreću' do fenomenološkog doživljaja koji opisuju reči *'...da mogu da podnesem'* ili *'...sada znam da mogu da preživim...'*

Kroz kvalitet radnog saveza u terapijskom procesu stvorena je nova baza za **doživljaj pripadanja** koji predstavlja novu snagu i **potporu klijentu za dalju funkcionalnost i pored tegoba anksioznosti i paničnih napada.**

Način i pristup radu naših geštalt psihoterapeuta dao je rezultat koji poboljšava kvalitet života naših ispitanika i može se shvatiti kao primer dobre prakse i preporuka za rad sa ovakvim tegobama kod klijenata.

Ovaj pristup radu se pokazao u našem istraživanju kao izuzetno efikasan i može biti shvaćen kao doprinos sistematizaciji postojećih znanja u okviru našeg pristupa.

Upravo su intervencije naših psihoterapeuta doprinele slici rezultata našeg istraživanja i promena o kojoj naši ispitanici govore.

Nedostaci ovog istraživanja

Kao istraživači imali smo jasnu strategiju i postavljen cilj našeg istraživanja, međutim, i pored toga smo svesni slabih strana koje naše istraživanje i njegove rezultate u nekoj meri određuju:

- mali broj ispitanika u uzorku,
- nedostatak kontrolne grupe za upoređivanje rezultata,
- nedostatak kontrole mnogobrojnih sredinskih faktora koji mogu uticati na doživljaj promene kod ispitanika,
- nemogućnost primene drugih statističkih metoda za analizu rezultata zbog strukture uzorka i metodologije istraživanja.
- bilo bi zanimljivo ispratiti rezultate longitudinalne studije u kojoj bi duže vreme bio praćen psihoterapijski proces i njegovi rezultati

Doprinos našeg rada našem profesionalnom polju

Lista intervencija u radu sa tegobama anksioznosti koja može biti podrška u radu naročito mladim kolegama.

Proširenje baze podataka naučnih istraživanja u gestalt psihoterapiji.

Podizanje nivoa transparentnosti našeg psihoterapijskog pravca medju psihoterapijskim pravcima današnjice.

Zahvalnica

Mentorkama Dr. Emiliji Stoimenovoj Canevskoj i Dr. Lidiji Pecotić

Mojim kolegama učesnicima u istraživanju

Saradnicima u statističkoj obradi podataka

Mojim profesorima sa studija psihologije i u edukaciji za psihoterapiju u EAPTI SEB i EAPTI GPTIM

Našim klijentima

Mojim kolegama na poslu, mojima djacima

Mojoj porodici i mojim prijateljima

Hvala na pažnji

